

Z P R A V O D A J

č.130

*Hezké
podzimní dny*

říjen 2014

Vychází 3x ročně

Ediční rada Zpravodaje: Jitka Knížková, odp. redaktorka (j.knizkova@centrum.cz),
Zuzana Holancová (zuzana.holancova@centrum.cz),

Soňa Neumannová a Dana Velebová

Kresby: Marie Tvrdková

Tisk: Tiskárna J+H, Praha 3

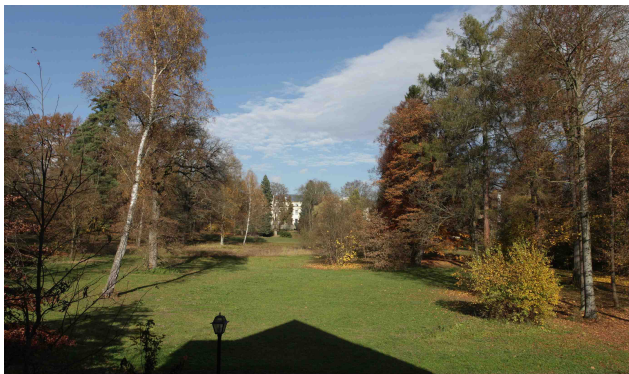
Techn. zpracoval: Jan Heřmánek

Internet: www.czsos.cz/hortiklub

Náš park

V loňském říjnovém Zpravodaji č.127 jsem si přečetla článek o proslulém a mezinárodně uznávaném zahradním architektovi Eduardovi Petzoldovi s poznámkou, že pracoval i pro Čechy, a to mimo jiné na parku v Českém Dubu. Hned jsem v duchu poposkočila: „Vždyť tam přece teď bydlím!“ Dala jsem se do detektivního pátrání u obyvatel Českého Dubu, v knihovně, v muzeu atd. .... A toto je můj výsledek.

Český Dub leží v Podještědí a bylo to v minulosti jediné opevněné město v českém kraji pod Ještědem, které chránilo po staletí důležitou obchodní cestu

z vnitra Čech na sever do podhůří a do Lužice. Písemné doklady o založení obce jsou z počátku 12. století. V roce 1357 zde byl návštěvou císař Karel IV. a povýšil obec na město.

V 19. století (1843) koupil zdejší podnikatel Franz Schmitt zdejší textilní továrnu, která se rozrostla nakonec

v několik filiálek v okolí Dubu. Franz Schmitt se zasloužil i o další rozvoj zdejšího regionu. Za to byl povýšen do šlechtického stavu. V roce 1866 koupil pro rodinné sídlo místní dvorec a přestavěl ho na novorenesanční přepychové sídlo – zámek. A k zámku samozřejmě patří park!

Ten pro barona F. Schmitta v letech 1888-1894 navrhl a nechal zrealizovat již zmíněný světově proslulý zahradní architekt Eduard Petzold, o kterém jsme právě četli ve Zpravodaji 127. Jak se svět kolem nás mění, ze zámku se stal po roce 1946 domov důchodců a z bývalé textilní továrny známý podnik „Severka“. Jen park zůstal, ale nikdo se o něj víc nestaral. Je volně přístupný, chodíme se tam procházet. Podle vyjádření odborníků je (nebo spíše byl) tento park skvostem mezinárodního měřítka.

Park byl založen jako zcela přírodní (anglický) v hlubokém údolí, které vzniklo kolem potoka Ještědka, jehož tok byl později regulován a je na něm pro vyrovnání terénu vybudován jez. I dnes Ještědka protéká celým parkem, je přes ni postaven mostek a vede tudy cestička do města – přímo na náměstí.

Park byl zpestřen různými vodními plochami, nainstalovanými plastikami, skalkami, romantickým jezírkem s fontánou a k tomu patřící lavičkou. V létě krásné posezení, v zimě se tam dalo bruslit. Uprostřed parku byl velký centrální rybník. V dnešní podobě parku už ale vodní plochy nejsou. Centrální rybník je zrušen, plocha je zatravněna a tvoří tak centrální travnatou plochu parku. Jezírko s fontánou je rovněž vypuštěno, zbyla tam jen ta lavička. Škoda! Podle

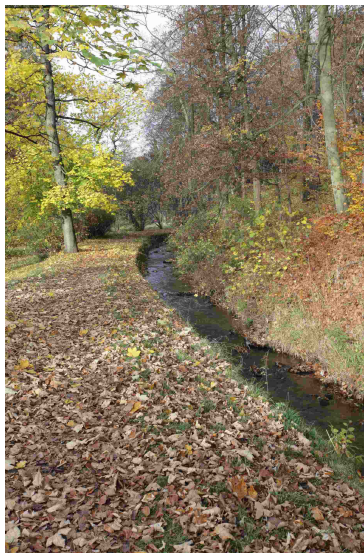
mého názoru to muselo být krásné místo k posezení a odpočinku při pohledu na jiskřící a šumící vodu. Celý park byl ohrazen, na jeho konci byl vysoký železný kovaný plot a vrata, která se zamykala. Park nebyl tenkrát přístupný. Za plotem byl zase velký rybník a na něm byly chovány černé labutě. Na jeho místě stojí dnes Dům s pečovatelskou službou. Od silnice byl park oddělen asi dvoumetrovou kamennou zdí s pěti průhledy směrem od silnice do parku. Zbytky zdi jsou viditelné dosud. Stejně jako zbytek původního zastřešeného kulatého schodiště vedoucího na silnici. Za silnicí bylo zámecké koupaliště. Z původně

Jez na Ještědce

projektovaného plánu parku byla však zrealizována jen část, zhruba tak jedna třetina. Pro tragickou smrt v rodině E. Petzolda nebylo v realizaci již nikdy pokračováno. Kolem celého parku kdysi vedla široká oválná cesta, lemovaná betonovými obrubami, široká pro kočár s dvojspřežím, ale zachovala se jen její levá polovina.

Park je celý orientován na severo-jihovýchod. Podle projektu E. Petzolda se

Potok Ještědka v současnosti

jednalo o rozsáhlý 4,5 ha krajinářský útvar vklíněný do údolí pod městem podél potoka Ještědka. Park přiléhal na severní straně k zámku. Prostor „v údolí“ nedovolil architektovi vytvořit tak obvyklý systém průhledů, což bylo pro 19. století typické. Kdyby byl park na západní straně pokračoval podle původního záměru, byl by zde průhled na město zakončený pohledem na Ještěd. V pohledu na město od zámku je vypůjčenou dominantou kostelní věž. Levá polovina parkové cesty je zachována, používána a je lemována lavičkami. Pravá strana cesty nebyla udržována a zanikla v trávě. Hlavní pohled od zámku do parku byl tenkrát oživen kromě velké plochy rybníka pěknými skalkami i romantickými plastikami a drobnými stavbami. Na opačném konci parku od zámku nechala později dcera F. Schmitta Helena v roce 1907 postavit hrázděný domek pro zahradníka a

služebnictvo, který je dnes prázdný, je z něj využívána jen garáž. Park je dnes ukončen Domem s pečovatelskou službou, který byl otevřen 25.10.1996

(v kterém já právě bydlím). Dům je postaven opět jako hrázděný, takže je dobře zasazen do okolí. Parková úprava vede až k Blaschkově vile (dnešní muzeum), kterou dal baron F. Schmitt postavit pro svého zetě a dědice továrny, protože sám neměl syna. Dnes je tato vila zapsána v Ústředním seznamu kulturních památek ČR.

Původní Petzoldův návrh parku z r. 1864 - z Podještědského muzea:

E. PETZOLD - PARK ČESKÝ DUB - PLÁN 2. - r. 1864
ARCHIV PODJEŠTĚDSKÉHO MUZEA

Popis k plánu:

- 1 zámek F. Schmitta
- 1a schodiště a vstup do parku
- 2 jezírko s vodotryskem (viz přiložená fotografie)
- 3 velký rybník – zrušen, dnes zatravněná plocha
- 4 nezrealizovaný záměr
- 5 domek zahradníka (stavěno později), strážní domek
- 6 Dům s pečovatelskou službou
- 7 silnice (v provozu)
- 8 potok Ještědka
- 8a jez na Ještědce (viz foto)
- 9 mostek přes potok (cesta do města)
- 10 parková cesta (původní – dnes stále udržovaná)
- 11 Blaschkova vila (dnes muzeum)

Z původních stromů lze podle dochovaných záznamů jmenovat následující:

1. Mezi listnatými dřevinami stromovitého vzrůstu převládají domácí druhy: *Acer platanoides* L., *Acer pseudoplatanus* L., *Fagus silvatica* L., *Quercus robur* L., *Quercus petraea* Liebl, *Tilia cordata* Mill., *Tilia platyphylla* Scop., *Fraxinus excelsior* L., *Carpinus betulus* L., *Alnus glutinosa* L., *Alnus incana* L., *Betula pendula* Roth., *Populus alba* L., *Salix alba* "Tristis", *Salix caprea* L., *Ulmus laevis* Pall.
2. Z introdukovaných druhů listnatých stromů jsou to zejména: *Aesculus hippocastanum* L., *Quercus rubra* L., *Robinia pseudoacacia* L. Celkový podíl listnatých dřevin je asi 95%.
3. Z jehličnanů zde rostou zástupci druhů: *Picea abies* L., *Picea glauca* Moench., *Picea pungens* Engel., *Pinus strobus* L., *Larix decidua* Mill., *Taxus bacata* L., *Abies nordmaniana* Spach., *Tsuga canadensis* L.

Nejstarší dřeviny v parku dosahují stáří asi 120–130 let. Park má vytvořenou stabilní kostru ze středně dlouhověkých dřevin. Věková skladba: v parku jsou zastoupeny všechny kategorie fyziologického stáří dřevin, mezi nejmladšími i mladými, aklimatizovanými stromy převládají však druhy samostatně se šířících domácích dřevin (přirozené zmlazení). V parku se nachází i několik mladých dosazeb (*Aesculus hippocastanum* L., *Quercus palustris*, *Tilia europea*).

Z dřevin keřovitého vzrůstu lze nalézt: *Corylus avellana* L., *Crataegus monogyna* Jacq., *Crataegus oxycantha*, *Berberis thunbergii* "Atropurpurea", *Rosa canina* L., *Chaenomeles* sp., *Forsythia x intermedia*, *Prunus* sp., *Prunus padus* L., *Prunus serotina* Ehrh., *Prunus virginiana* L., *Symphoricarpos albus* L., *Syringa vulgaris* L., *Sambucus nigra* L., *Rhododendron* (kříženek), *Phyladelphus* sp., *Euonymus europaea* L., *Corunus sanguinea* L., *Spirea x bumalda*, *Viburnum opulus*, *Thuja plicata* Don., *Thuja occidentalis* L.,

Chamaecyparis Lawsoniana Parl., Juniperus chinensis "Bloom", Juniperus chinensis "Pfitzeriana"

Prostorové uspořádání: v rámci parku je zastoupeno široké spektrum uspořádání vegetačních prvků: solitéry, zapojené stromové skupiny víceetážové, skupiny stromů s podrostem keřů, skupiny stromů s podrostem

trávy, rozvolněné skupiny keřů, zapojené skupiny keřů.

Podle vzpomínek jedné rodačky z Českého Dubu, jejíž babička na zámku pracovala a měla do zámku přístup, byl park překrásný. Vzpomíná jak v parku byl jeden strom, který měl větve

ZÁMECKÝ PARK

ZÁMECKÝ PARK,
RYBNÍK S VODOTRYSKEM
Fotografie, pravděpodobně počátek
20. století. Pohled od zámku přes pa-
a rybník s vodotryskem, který zanikl
v šedesátých letech.
Ze sbírky Jiřího Restla.

Ježírko s vodotryskem

stočené dokola plné ostnů a tak mu říkali trnová koruna. Dále vzpomíná na růžový kaštan s bohatými květy, které jí zahradník natrhal do košíčku na svátek Božího Těla.

Park byl opravdu krásný, nejednou ho navštívili i císař František II. Místní lidé nevědí, zda císaři učaroval park nebo krásná dcera majitele Helena. Alespoň měli o čem přemýšlet a povídat.

V průběhu let existence tohoto parku sem často jezdívali pracovníci z Průhonického parku k odběru semen některých vzácných stromů. Některé staré stromy pro svůj věk musely být již vykáceny, ale i tak jich v parku ještě dost zbývá, aby mezi Domovem důchodců a Domovem s pečovatelskou službou stále byl překrásný park, na který z oken obou domů je nádherný pohled v každé roční době a kde se můžeme v klidu procházet. Park využívají i návštěvníci muzea a obyvatelé města, jako průchozí zkratku s městem. Díky za tento kus krásné přírody. Je to důkaz toho, že dřívější šlechtici a podnikatelé nebyli vždy jen vykořisťovatelé, ale dokázali i něco udělat pro lidi, co po nich zbylo i pro další generace. Park v Českém Dubu je jeden ze tří zachovalých parků v Čechách od zahradního architekta E. Petzolda.

V šedesátých letech minulého století se o park a jeho revitalizaci zajímali žáci Děčínské zahradnické školy. V čele se svým profesorem vypracovali patřičné plány, které byly uloženy v archivu Domova důchodců (byl tehdejším vlastníkem parku). Tyto návrhy ale nebyly nikdy z finančních důvodů uskutečněny. Nu pan Schmitt tady přeci už nebyl!

Dnes patří park městu Český Dub, který snad plány na revitalizaci parku uskuteční. Budeme se těšit, neboť park je krásný a slouží široké veřejnosti, nejen dospělým, ale i dětem, které tady často vídáme.

Ted' už zase bude podzim a protože jsou zde převážně listnaté dřeviny bude opět náš park jako ze zlata. V duchu si přeříkávám závěrečná slova ze Cyrana z Bergeracu :

*Jak padá listí, pohleďte! Jak překrásný je pád
listu, jenž dovedl všecku svou krásu dát
do cesty poslední od větve k šedé zemi.
Ač ví, že musí shnít, přec zatěžko mu není
prolétnout s grácií ten prostor plný ticha
tak lehce jako pták, jak vůně, jež se dýchá.
Co listí náhle sváto!
Tak jemnou barvu má
b e n á t s k é p l a v é z l a t o !*

P.S .

Hurrááááá !!!! V parku se pracuje. Peníze se našly. Ve čtvrtek 27.3.2014 byly zahájeny práce. Doufám, že dojde k úpravám, které si tento významný krajinářský prvek zcela určitě zaslouží. Na realizaci přispěl dotací Státní fond životního prostředí. Jedná se o komplexní projekt „Regenerace zámeckého parku,“ v zájmu zdokonalení životního prostředí, neboť zámecký park je největší a v blízkosti centra města i jedinou zelenou plochou v Českém Dubu. Tento projekt zahrnuje odstranění náletových dřevin, kácení nebezpečných, zdravotně závadných a kompozičně nevhodných dřevin, ošetření stávajících dřevin a dosadby stromů a keřů. Výsadby budou probíhat v centrální části parku na podmáčené louce, u dnešního dětského hřiště a v pásu mezi opěrnou zdí a ulicí V Parku. Ošetření se týká hlavně dospělých javorů a buků s často nevhodně morfologicky utvářenými korunami. Výsadby budou voleny tak, aby nedošlo k budoucímu znehodnocení pohledových os. Celkem je ke kácení navrženo 12 stromů. Navržena je výsadba 96 nových stromů, 474 keřů a 23 popínavých keřů. Ošetřeno bude celkem 109 stromů. Realizaci projektu dojde k obohacení struktury porostu dřevin. Plánovaný termín dokončení je červen 2015. Snad přece budu moci usednout na lavičku u jezírka a poslouchat hučení vody z vodotrysku.

Snad se dočkám...(?)

Děkuji za spolupráci ředitelce Podještědského muzea pí Mgr. Heleně Gollové za písemné podklady a mým přátelům z Českého Dubu za jejich vzpomínky a půjčení knih.

Soňa Neumannová

Použitá literatura:

Knihy: *Rudolf Anděl: Český Dub*

Tomáš Edel: Českodubsko v památkách 12. - 20. století

Zdeněk Jodas: Český Dub a okolí na dobových obrázcích

Studie: *Program regenerace městské parkové zóny Český Dub*

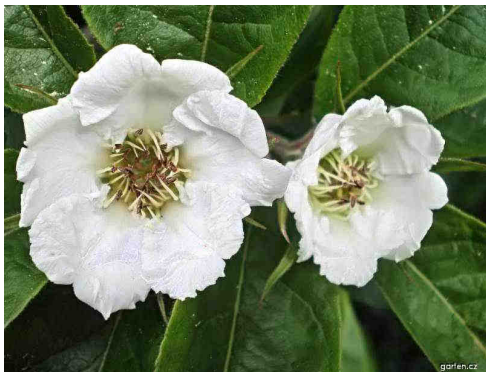
Bakalářská práce Lenky Tvrzníkové:

Umělecké sbírky F.Schmitta a rodiny Blaschků v Českém Dubu

Časopis: Zahrada, park, krajina.9/1999, č. 2

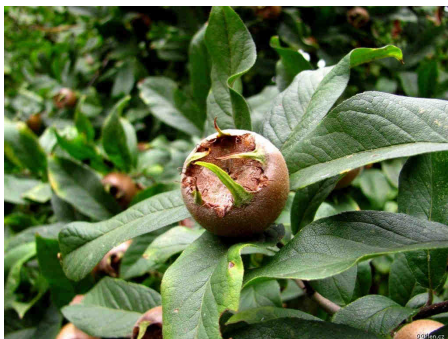
Půvabný stromek s tajemnými plody – mišpule

Mišpule je druh ze skupiny dnes již netradičního ovoce, ale v minulosti se u nás pěstovala hojněji. Obvykle se vyskytovala na okraji sadů a vinic. Správné botanické označení je mišpule německá (*Mespilus germanica* L.) z čeledi růžovitých (*Roseaceae*). Její latinský název ale nevyovídá o zemi původu, ale odráží fakt, že mišpule je ve střední Evropě již dávno zdomácnělá. Její původ ale pochází z oblastí od jižní Evropy až po Arménii. Od starověku se její malé a roztomilé plody používaly v kuchyni i lékárnictví. U nás se v posledních letech

obr.1

mišpule pěstuje vzácně a nikoliv plošně jako třeba v sousedním Německu. Je známá už od 12. století a i v našich klimatických podmínkách se jí dobře daří a v teplejších oblastech i zplaňuje. Vyznačuje se spíše keřovitým vzrůstem nebo nízkým kmenem se široce rozložitou korunou, který může v dobrých podmínkách dorůst až do 5 m. Nejčastěji se však výška pohybuje okolo 3,5 m. Pro mišpuli jsou charakteristické úzce eliptické, kožovité, tuhé a naspodu pýřité listy, na okrajích jemně pilovité, které se na podzim na slunci nádherně vybarvují zlatožlutě. Koruny mišpulí jsou obvykle nízké, široké, kompaktní a velmi pohledné. Mišpule je tedy mimochodem velmi zajímavý keř či stromek i do menších zahrad a jeho podzimního zbarvení lze úspěšně použít i v barevné kompozici podzimní zahrady. Její nádherné bílé, velké květy v období května a června jsou podobné květům jabloní a rostlina je jimi zcela poseta (obr.1.). Květy jsou samosprašné a během léta se z nich vytvoří plody – malvice - připomínající zploštělá jablíčka nebo větší „šípky“ jakoby oblečené do

obr.2a

rezavě hnědého až hnědozeleného drsného „sametu“ (jemně ochmýřené). Mají nápadně širokou prohlubeň kalicha a výrazné kališní cípy (obr.2a,b). Jejich velikost se pohybuje okolo cca 3-4 cm a plody obsahují 4-5 semen. Dužnina je do doby než přejdou mrazem trpká, svíravá, tvrdá a nepoužitelná. Po přemrznutí se ale změní na kašovitou, sladkou a má kořenitě ostrou chuť. Slupka není požitelná. Proto se plody sklízí až po prvních mrazech. Plodnost mišpule je střední až vysoká v závislosti na pěstebních podmínkách a péči během vegetace. Vyžaduje slunné nebo polostinné teplejší stanoviště s písčitohlinitou nebo hlinitopísčitou půdou a snese i půdu vápenitou.

Při delším období sucha rostlinu zaléváme a během vegetace 2x přihnojíme.

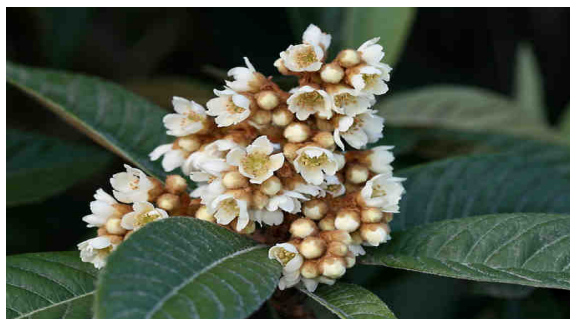
Kromě výchovného řezu během prvních zhruba 3 let po výsadbě nepotřebuje mišpule žádný řez, ale pokud se starší rostliny na chudých půdách vyčerpají, tak dobře snášejí i radikální zmlazení. Můžete ji pěstovat jako keř nebo na kmínku. Obvykle se roubuje na hloh nebo hrušeň. Jinak přirozeně vytváří pěknou vzdušnou korunu. Existují odrůdy s plody až okolo 5 cm nebo zase droboučkými kolem 2 cm, které bývají ještě voňavější a chutnější.

obr.2b

Mišpule německá je rostlina spolehlivě mrazuvzdorná, ale vzhledem k tomu, že může být hostitelskou rostlinou pro bakterie, které způsobují spálu růžovitých, nepěstujte je tedy v jejich blízkosti. Samy mišpule ale žádnými chorobami netrpí!

U nás v ČR se mišpule velkoplošně nepěstují a tak se nelze setkat s velkým sortimentem odrůd. Ale např.

obr.3

v Anglii, kde je velkoplošně pěstování mišpulí tradicí, se můžeme setkat s odrůdou 'Holandská' nebo 'Nottingham'. Také se pěstují odrůdy 'Dutch' a 'Monstrous' a chutně drobné 'Royal'.

Plody mišpulí se nejčastěji zpracovávají do marmelád, džemů, pyré, jablečných šťáv nebo se konzumují čerstvé, ale samozřejmě až po přemrznutí. Je to také rostlina léčivá, např. pomáhá při průjmu. Mišpule

přemrznutí. Je to také rostlina léčivá, např.

odedávna obohacovaly jídelníček našich předků, kteří je konzumovali jak syrové, tak sušené nebo z nich dělali marmelády. Ochutnejte někdy takovou mrazem přešlou mišpuli. Po odtrhnutí stopky lze snadno jemná a voňavá dužnina vymáčknout rovnou do pusy, nebo elegantněji vyjíst lžičkou. Kromě marmelád, které lze úspěšně z mišpulí vyrobit především pro vysoký obsah pektinů, díky kterému dobře rosolovatí, se z nich vyrábí kompoty, likéry, pasta nebo i víno. Ale do ovocného domácího vína lze přidat i nezralou mišpuli, která díky vysokému obsahu tříslovin zvýší jeho trvanlivost a dodá mu zajímavou, sladce podzimní vůni.

obr.4a

Pro zajímavost – nutriční složení plodu mišpule: 75 % vody, 10 % invertního^{*)} cukru, 7,5 % vlákniny a 1,4 % organických kyselin. Jinak jsou mišpule bohaté na vitaminy především vitamin B2 a C a minerální látky hořčík, draslík, sodík, již zmíněný pektin a třísloviny.

Nechcete vyzkoušet mišpulové víno?

1100 g mišpulí přešlých mrazem, 220 ml vody, 220 g cukru, živná sůl pro kvasinky a 1 g kyseliny citrónové

Zralé očištěné mišpule spaříme horkou vodou s rozpuštěným cukrem. Necháme vychladnout a sirup slijeme do kvasné láhve a přidáme pevné mišpule nahrubo rozmixované. Posypeme živnou solí pro kvasinky, přidáme kyselinu citrónovou a vinné kvasinky. Láhev opatříme kvasnou zátkou a necháme v teple vykvasit. Před stáčením víno přefiltrujeme přes aktivní uhlí a nalahujeme. Necháme několik dnů ustát. Aromatické a lahodné víno nevšední chuti podáváme vychlazené.

Ještě bych se ráda krátce zmínila o mišpuli japonské (*Eriobotrya japonica* (Thunb.) Lindl.), jinak též známé pod názvem lokva, lokvát nebo bibas. Název pochází z řeckého erion – vlna a -botrys – svazek. Také patří do čeledi růžovitých (*Roseacea*) a pochází z jihovýchodní Asie. Bývá občas s mišpulí německou zaměňována, ale u nás se běžně nevyskytuje. Plody se dovážejí jen výjimečně, ale od dubna do června se s nimi můžete setkat pokud cestujete jižními státy Evropy, např. Španělskem nebo Chorvatskem (chorvatsky japanska mušmula, španělsky níspero). Je to strom velikosti 3–6 m a kvete již od podzimu do ledna drobnými bílými či narůžovělými kvítky (obr.3) a jeho plody jsou prvními jarními plody (obr.4a,b). Jsou kulovité, plstnaté, bělavě žluté až oranžové barvy a rostou ve shlucích

obr.4b

(proto -botrys). Vyznačují se křehkou, šťavnatou, příjemně nakyslou až sladkou dužninou. Využití je jako u mišpule německé, také se kandují. U nás ji lze pěstovat jen jako rostlinu okrasnou v nádobě. Ale pozor, nesnáší déšť, tak umístit na balkon nebo pod střechu. Je částečně odolná proti mrazu (do minus 5°C), ale doporučuje se ji raději na zimu přestěhovat do chladu zimní zahrady nebo na nevytápěnou verandu či osvětlené schodiště.

^{*)} invertní cukr = směs D-glukosy a D-fruktozy, tedy jednoduchých cukrů. Má menší krystaly, je hygroskopický, zabraňuje vysychání, prodlužuje životnost a např. u mražených výrobků umožňuje dosáhnout lepší chuti.

J.Knížková

Zdroj informací :

A.Dolejš, V.Kott, L.Šenk: *Málo známé ovoce*, www.ireceptar.cz, www.ovocnedreviny.cz

Lilie pěstované ze semen

(SZO ČZS Martagon si s Hortiklubem vzájemně již léta vyměňují své Zpravodaje. V posledním čísle mne velmi zaujal článek V.Tyleho o výsevu lilii, tak si vám ho dovoluji "přeposlat" - možná, že to někteří vyzkoušíte. Vaše odp.redaktorka.)

Doba výsevu

Semena lilii můžete vysévat od podzimu do jara. Klíčení lilii je dvojího druhu: buď epigeické (nadzemní), nebo hypogeické (podzemní), tudíž je dobré vědět, jaké lilie vyséváme.

Podzimní výsevy mají lepší klíčivost a rostliny lepší a zdravější růst – v amatérských podmínkách však může v zimě nastat problém, co s naklíčenými semeny, než přijde jaro.

Jarní výsevy jsou bez rizika ztrát mrazem. Lilie vypěstované ze semen se mnohem snadněji aklimatizují na nové stanoviště než přesázené liliové cibule. Pro začátečníky tedy doporučujeme raději jarní výsevy.

Příprava pěstebního substrátu

Smíchá se stejným dílem pařeništní zem, rašelina a hrubý písek. Směs se proseje, aby se obdržel jednotný substrát. Doporučuje se substrát zahřát na teplotu 90–100°C. Jinak je nebezpečí, že nám bude klíčit plevel nebo sadba bude napadena např. krčkovou hnilobou.

Vlastní provedení

Substrát dáte do bedničky (vypálené plamenem nebo vydezinfikované) a navršíte ho asi tak do výše 4–5 cm a mírně stlačíte. Na povrch substrátu se rovnoměrně rozloží semena, na něž se opatrně navrství asi 0,5 cm říčního písku, přitlačí a zalije.

Opatrování výsevu

Výsev ovlhčíme mlhovkou nebo necháme vodu nasát zespodu. Bedničku přikryjeme sklem či fólií, aby výsev nevysychal, a umístíme na světlo při teplotě

15–20°C. Po vyklíčení semen se kryt nadzvedne trvale na 5–10 cm, aby mohl vnikat vzduch.

Opatrování semenáčků

Když pomine nebezpečí jarních mrazíků, dáme bedničku s výsevem do studeného pařníku a udržujeme v mírné vlhkosti, je-li to nutné i stíníme. Na podzim cibulky zatáhnou a při mírné zimě je ponecháme v pařeništi až do jara. Je-li zima tuhá, přemístíme je do teploty kolem 0°C i méně. Zjara přesadíme semenáčky na dobře připravený záhon.

Václav Tyle

NA CHOLESTEROL S BYLINKAMI

Na trávení a celkový metabolismus lipidů má velký vliv především stav a výkonnost jater. Řada bylinek, které napomáhají jejich dobré kondici, upravuje tedy i hladinu cholesterolu v krvi.

Které bylinky to jsou?

1. artyčok
2. rozrazil
3. medvědí česnek
4. zázvor
5. pýr

Artyčok zeleninový (*Cynara scolymus*)

Listy podporují vylučování žluči, která zastavuje produkci cholesterolu v játrech. Regeneruje tkáň v játrech.

Můžeme si jej vypěstovat ze semen (březen), vytváří přízemní růžice. Vydrží na stanovišti i několik let. Sklízíme listy z růžice před květem. Nasekáme a sušíme. Louhujeme asi 7 min. po přelití horkou vodou. Pijeme před jídlem 2–3 x denně.

Rozrazil lékařský (*Veronica officinalis*)

Jedna z mála bylinek, která přímo snižuje vysokou hladinu cholesterolu. Sbírá se kvetoucí nať, nejlépe za suchého odpoledne. Lze jej používat čerstvý i sušený, ale nikdy ve větším množství.

Pěstuje se snadno, je nenáročný. Lépe prospívá ve vlhčím prostředí.

Používá se jako nálev, lžička natě na šálek vlažné vody 2x denně. Léčebná kúra trvá 2 měsíce. Rozrazil nalezneme často i ve směsích.

Česnek medvědí (*Allium ursinum*)

Celé jaro, až do rozkvětu rostliny, lze sbírat listy nebo i celou rostlinu. Nejúčinnější jsou čerstvé listy. Jeho antioxidační účinky zabraňují ukládání cholesterolu na cévních stěnách.

Roste ve vlhkých listnatých lesích během dubna a května. Tvoří rozsáhlé porosty. Může se mu dařit i na zahradě na podobném stanovišti.

Užívá se čerstvý posekaný do pomazánek, lze jím posypat namazaný chléb či vařené brambory apod.

Zázvor lékařský (*Zingiber officinalis*)

Používají se silné oddenky, které obsahují hořčiny a flavonoidy. Vedle snižování cholesterolu zázvor posiluje i srdce.

Je ke koupi po celý rok, ale můžeme si ho i vypěstovat. Sází se naplocho, jen zpola zakrytý v zemi (jako kosatec). Potřebuje teplo a vlhko.

Používá se jako běžné koření do pokrmů. Čaj připravíme přelitím lžičky nastrohaného oddenku šálkem horké vody, 10 min. louhujeme.

Nepít víc než tři šálky denně!

Pýr plazivý (*Elytrigia repens*)

Pro léčebné účely se sbírá kořen či oddenek, nejlépe na podzim, ale i na jaře. Sušte nejlépe rychle, na slunci nebo v sušičce apod. Skladujte jej v dobře uzavřené nádobě. Pýr obsahuje inositol, který snižuje cholesterol, ale rovněž hladinu cukru!

Jinak je to rozšířený plevel. Sbírejte ho pouze v čistém prostředí.

Neúčinnější je odvar: 2 lžičky sušené drogy zalijeme ¼ l studené vody, přivedeme k varu a vaříme 5–10 min. Slijeme a pijeme několikrát denně.

Z. Holancová

* * * * *

Z kroniky Hortiklubu – rok 2009/10 (pokračování)

Po krásných úspěšných cestovních zážitcích r. 2009 končíme vždy s vánočním aranžováním, které nám otvírá dobu neméně zajímavou pro inspirativní vánoční výzdobu našich domovů. Těšíme se opět na jarní výstavu „Narcis“, ale než o ní budeme psát zastavíme se u jedné výstavy Martina Patříčného nazvanou „Dřevo krásných stromů“ v Národním zemědělském muzeu v Praze. Konala se od podzimu 2009 do června 2010. Není nám neznámá oblast dřevin, jak vysázených tak zpracovaných do všech možných tvarů a forem, které rádi naši pěstitelé do svých zahrad umísťují. Vždyť dřevo je jedním z prvních uměleckých materiálů, kde právě řezy stromů ukazují kouzelné barvy a jen lidský um a nápady dokáží vše ztvárnit.

Toto pojednání o zmíněné výstavě předchází promluvě o jarních výstavách „Narcis“, kterých jsme se jako vystavovatelé zúčastňovali od r. 2005 a konče rokem 2010. Tyto výstavy jejichž posláním bylo nejen ukazovat krásu květin, ale sdílet se všemi a všechno co lze vytvořit když základem je pracovitost a hlavně láska nejen k přírodě. Je to poselství dané všem generacím a v každém století.

Už v počátcích existence Hortiklubu jsme měli založenou sekci pěstování bonsajů. Vzpomeňme na vystavované exponáty ing. Steinbauera, př. F. Humla, který se prezentoval i na této jarní výstavě Narcis, žel již naposledy, neboť v tomto roce opustil nejen náš klub, ale celý tento pozemský svět.

Ale naši výstavu dostatečně prezentují bonsaje př. J. Melicharové, která s velkým elánem se do jejich pěstování pustila a její rozkvetlé bonsaje z forsytií rozzáří naši expozici. A nezapomínejme ani na zlomky kůry, dřeva a proutí,

keré tvoří prostředí pro zvýraznění různých květin dodaných našimi věrnými vystavovateli manželi Pečenkovými, Blážíou Skřivánkovou, Jiřinou Heřmánkovou a dalšími.

V květnu 2010 jsme uspořádali zájezd na Děčínsko až do samotného severního výběžku Varnsdorfu. Shlédli zahradu p. Bureše a již zavedenou, ale mladší zahradu Jiřího Trojana, kde využití mnoha přírodních materiálů, hlavně záplavy a barevnosti skalniček, speciálně lewisii, svědčí o moderním architektonickém pojetí zahrady.

Cestou jsme se nezapomněli zastavit na bizarní Panské skále s jezírkem, v muzeu skla v Kamenickém Šenově a konečně na zámku Děčín. Děčínský hrad si vždy podržel charakter pevnosti, byl mnohokrát dobýván, vyhořel a až za vlády císaře Josefa II došlo k rozhodnutí opevnění nemodernizovat, ale vybudovat v severních Čechách novou pevnost. Mnoho majitelů se zde střídalo, posledními byl hraběcí rod Thunů. V rozsáhlých prostorách interiérů jsme shlédli i ukázkou renesančních tanců a na nádvoří zámku historické trhy s tradičními řemeslnými výrobky a pamlsky hlavně pro děti.

Po rušném odpoledni jsme výlet zakončili v Růžené, manufaktuře na výrobu bylinných mýdel Rubens, kde nás majitelka seznámila s jejich výrobou. A tak jsme si všechny dojmy z našeho výletu odnesli alespoň v podobě voňavého mýdla. Ale završením dne bylo posezení v romantické zahradě př. Štětkové, která nás pohostila báječným štrúdlm a kávou.

Druhý náš výlet směřoval do východních Čech, zahájili jsme jej v arboretu v Kostelci nad Černými lesy. Provázela nás mladá ing. Š. Pecháčková. Zabývají se zde nejen historií, ale hlavně budoucností s cílem výzkumu různých ekosystémů.

Pokračovali jsem do Chlumce nad Cidlinou prohlédnout si zámek Karlovu Korunu – tuto neobvyklou barokní stavbu, kterou nechal postavit jako své reprezentativní sídlo hrabě František Ferdinand Kinský, nejvyšší kancléř a lovcí Království českého. Plány zámku vypracoval Giovanni Santini Ajchl a jeho pokračovatel F. M. Kaňka.

Významná sbírka obrazů dokumentuje především jejich vášně obracející se k chovu koní, honům, také díky tomu máme proslulý hřebčín v Kladrubech, tradici Velké Pardubické, ale také první ženu z tohoto rodu (Bertha von Suttner, roz. Kinská) která obdržela v r. 1905 Nobelovu cenu (za mír).

Bonsaj centrum v Libčanech u p. Jaroslava Pišla splnilo očekávání všech, kteří se tomuto zájmu věnují, neboť kromě rozmanitých tvarů zde našli vše, čeho k pěstování potřebují. Malá zastávka byla i v šlechtitelském centru begonii u p. Urse. Tyto výlety do východních Čech bývají obvykle zakončeny na zahradě př. ing. Tikala, který svou vlídností a vřelým přijetím odpoví na všechny dotazy a rozdává rady a informace o dřevinách, které byly jeho celoživotní vášní a jeho výpěstky zůstávají v našich zahradách jako sbírky obrazů a předmětů shlédnutých všude tam, kam jsme se podívali.

H. Pavlíková

KLUBOVÝ ŽIVOT

SEKCE KRÁSNÁ ZAHRADA – plán přednášek

Termíny přednášek v roce 2014:

- 8.11. 9⁰⁰ Mgr. Jan Gratiás: Sukulenty
13⁰⁰ Jarmila Melicharová: Petrohrad, Skotsko, Mallorca - obrázky z cest

22.11. 9⁰⁰ Podzimní setkání členů Hortiklubu

10⁰⁰ přednáška: Povídání s Ing. Jiřím Prouzou a Ing. Vladimírou Prouzovou

- 6.12. 9⁰⁰ RNDr. Pavel Sekerka: Kosatce
13⁰⁰ Obrázky z cest některého z členů Hortiklubu

Termíny na příští rok 2015 jsou v jednání, počítejte předběžně s daty:

10.1., 7.2., 7.3., a 28.3.2015 – **Jarní setkání.**

Podrobněji ve Zpravodaji č.131, který bude do konce prosince t.r. ve vašich schránkách.

ZÁJEZDOVÁ SEKCE

Zpráva zájezdové sekce

V letošním roce se uskutečnily dva jednodenní zájezdy Hortiklubu.

29.5.2014 jsme podnikli zájezd na Mělnicko. První zastávku jsme měli v Obříství ve firmě ARBOEKO. Společnost Arboeko s.r.o. je školkařskou velkoobchodní produkční a distribuční firmou. S okrasnými dřevinami obchoduje nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí. Společnost byla založena v roce 1993, dnes pěstuje okrasné dřeviny na ploše 155 ha. Firma má 70 stálých pracovníků včetně moravské pobočky ve Smržicích u Prostějova.

V Obříství jsme byli provedeni provozem odborníkem z vedení firmy a na závěr exkurze jsme si mohli zakoupit některé výpěstky.

V Mělníku jsme si prohlédli školní květinovou prodejnu "České zahradnické akademie Mělník".

Odtud jsme odjeli do "ZAHRADNICTVÍ TOMÁŠ PETRO", které se specializuje na pěstování fuchsii a muškátů. Zajímavý je samoobslužný skleník, kde si návštěvník může vybrat rostliny podle svého přání.

Naší poslední zastávkou na Mělnicku bylo "ZAHRADNICKÉ CENTRUM JELÍNEK" ve Veltrusech. I tam jsme měli možnost nákupu po prohlídce velmi bohatého centra.

14.6.2014 náš zájezd směřoval na zámek Častolovice a do Rosárie Kukleny v Hradci Králové.

Majitelka zámku Častolovice hraběnka Diana Sternbergová pečuje stejně intenzivně o interiér i exteriér renesančního zámku jako o zámecký park,

růžovou zahradu a malý zvěřinec. Účastníci zájezdu si prohlédli zámek a nádhernou růžovou zahradu, ve které jsou především historické a anglické růže. Občerstvit se je možné v půvabné kavárně.

Aby i o tomto zájezdu jsme si mohli zakoupit sazenice květin, navštívili jsme ZAHRADNÍ CENTRUM Hradec Králové Ing. Pavla Johna, ve kterém jsme si z opravdu velké nabídky dobře vybrali.

Jako poslední bod tohoto zájezdu byla návštěva "ROZÁRIA KUKLENY" v Hradci Králové. Toto Rozárium je přístupné veřejnosti jen 4 dny v červnu každým rokem. Letos se konal v Rozáriu 32.ročník mezinárodní soutěže novinek ve světě růží. Toto jediné mezinárodní soutěžní rozárium v ČR je určeno k hodnocení a oceňování nových kultivarů. Organizačně rozárium spravuje hradecký odbor Rosa klubu ČR ve spolupráci s Magistrátem města Hradec Králové a jeho organizací Technické služby.

Eva Přibíková, vedoucí zájezdů

SEKCE ARANŽOVÁNÍ

Podzimní aranžování je zajištěno v Rokycanově ul. č.15 na tyto úterky, vždy od 16³⁰ hod:

21.10.2014 – podzimní vazba s paní Ivanou Fantovou.

25.11.2014 – výroba adventní dekorace dle dohody na předcházejícím aranžování.

Nově povede kurzy aranžování naše členka paní Ivana Fantová, která se těší na vaši hojnou účast. Kontakt na pí. I.Fantovou:

Telefon 732 666 700, e-mail: i.j.fanta@seznam.cz

J. Melicharová

JUBILEA

Ve 4.čtvrtletí roku 2014 se dožívají polokulatých i kulatých narozenin tito členové Hortiklubu:

Marie Tvrdková

Milan Černý

Blažena Skřivánková

Výbor Hortiklubu a redakce Zpravodaje přeje jubilantům vše nejlepší a hodně zdraví do dalších let.

Za věcnou správnost příspěvku ručí autor a redakční rada si vyhrazuje příspěvky krátit, stylisticky upravit a po dohodě s autorem eventuelně i doplnit.

Uzávěrka Zpravodaje č.131 je 2.12.2014.